

Življenje in delo dr. Rudolfa Steinerja

Dne 25. februarja 1861 je bil Rudolf Josef Lorenz Steiner rojen v Donjem Kraljevcu blizu Čakovca v tedanji Avstro-Ogrski, današnji Hrvaški. Oče je bil načelnik železniške postaje in telegrafist pri Avstrijski južni železnici. Že takrat se je Rudolf srečeval z najsodobnejšo tehniko tedanje železnice, ki ga je močno zanimala, tako kot ga je zanimalo vse, kar se dogaja po zakonitostih narave. Zaradi očetove službe se je družina pogosto selila. V družini sta se rodila še sestra Leopoldina in brat Gustav. Rudolf Steiner je imel že zelo zgodaj duhovne nadčutne izkušnje in videnja, vendar jih je zadrževal zase, ker ni imel nikogar s komer bi se lahko o tem pogovarjal. Kot osnovnošolec študira geometrijo in meni, da bi utegnil biti način, kako prikazati ljudem nevidni svet, podoben geometriji.

1872 obiskuje višjo realno šolo (naravoslovno gimnazijo) v Wiener Neustadtu. Prvi dve leti težko sledi pouku, potem pa kmalu postane zelo dober učenec. Naučil se je zgodaj brati, ampak svojo pozornost usmerja direktno na vsebino. Do petnajstega leta dela pri pisanju najbolj neumne napake, ker je neposredno uživanje v suhoparno fizično življenje zanj težko. Glavni interes mladostnika sta matematika in geometrija, tudi z fiziko se ukvarja temeljiteje kot to zahteva šola. Maturira z odliko. V tem času je srečen, ko sreča zeliščarja Felixa Balde, ki tako kot on vidi bitja narave.

1879-1883 na Tehnični visoki šoli na Dunaju študira matematiko, fiziko, botaniko, zoologijo, kemijo, strojništvo, poleg tega pa obiskuje še predavanja o literaturi in zgodovini. Svojemu najljubšemu predmetu geometriji se mora odpovedati, ker mu za to ne ostaja dovolj časa, saj mora za preživetje denar služiti z inštrukcijami. Razen študija in dela se pogloblja v filozofsko znanost, aktiven je v študentskem društvu in se ukvarja s političnimi temami.

1882 leta se je na spodbudo svojega profesorja literature Karla Juliusa Schroerja začel intenzivno ukvarjati s študijem Goethejevih del. Iz načrtovanih treh zvezkov Goethejevih prirodoslovnih del, jih na koncu nastane pet. Iz šestih mesecev, ki jih je Steiner za to načrtoval traja delo 14 let. Poleg študija, ima Steiner vedno tudi življenjske izkušnje. Leta 1884 postane učitelj prizadetega otroka pri družini Specht. S tem poglobi svoje znanje o človeški duševnosti in s svojim videnjem notranjega dogajanja privede otroka do popolnih mentalnih sposobnosti. Deček, pozneje konča gimnazijo in študij medicine.

1886-88 Steiner izda svojo prvo knjigo z naslovom *Temelji spoznavne teorije Goethejevega pogleda na svet*, s posebnim ozirom na Schillerja. Za pol leta prevzame uredništvo nemškega tednika in piše tedenske preglede političnim dogodkom in še druge članke in recenzije.

1890 se iz Dunaja preseli v Weimar, kjer postane sodelavec v arhivu Goetheja in Schillerja. Suhoparno delo v arhivu Steinerja zelo obremenjuje. V tem obdobju sreča veliko zanimivih ljudi: Hermana Grimma, Ernsta Haeckla in Eduarda von Hartmanna, nima pa pravih prijateljev za razgovore o vsebinah, ki jih proučuje. Duševna opora mu je Anna Eunike, vdova s petimi otroki, s katero se leta 1899 poroči. Steiner živi tam umirjeno, na zunaj povsem običajno življenje. Velik izziv mu je delo z otroki.

1891 na Univerzi Rostock Steiner doktorira s filozofskim delom *Temeljna vprašanja spoznavne teorije s posebnim ozirom na Fichteja*.

1893 izda knjigo *Filozofija svobode, osnove modernega pogleda na svet*. Duševni rezultati opazovanja po naravoslovni metodi so Steinerjevo glavno filozofsko delo in miselni temelj njegovega življenjskega dela. Steiner nikoli ne zavrača dosežkov znanosti, opozarja le, da je treba vse to vedenje dopolniti.

1894-96 Elisabeth Förster Nietzsche ga skuša pridobiti kot soizdajatelja Nietzschejevih del. Steiner sreča bolnega Friedricha Nietzscheja. Leta 1895 izide njegova monografija o Nietzscheju z naslovom *Friedrich Nietzsche, borec proti svojemu času*.

1897 zaključi svoje delo v arhivu in izda svojo knjigo *Goethejev pogled na svet*. S sistematičnim meditiranjem začne iskati zavesten dostop do duhovnega sveta.

1897-1905 Odide v Berlin, kjer se preživlja kot izdajatelj in urednik revije *Magazin für Literatur*, v njej objavi številne prispevke v zvezi z literarnimi in filozofskimi vprašanji, gledališke kritike, recenzijo knjig. Poleg tega piše članke tudi za druge revije in deluje kot predavatelj. Kljub temu, da sreča mnoge slavne in znane ljudi; Else Lasker-Schüler, Petra Hille, Stefana Zweiga, Käthe Kollwitz, Ericha Mühsama, Paula Scheebarta in Franka Wedekinda, ostaja v svoji notranjosti osamljen. Leta 1897 doživi Steiner v Berlinu vizijo in duhovno posvetitev posebne vrste. To doživetje postane glavni motiv njegovega nadaljnega življenja. Odtlej se zelo posveča kristologiji in pove, da krščanstvo ni dogma, temveč resničnost duhovne izkušnje.

1899-1904 Steinerja povabijo kot predavatelja na šolo za izobraževanje delavcev, ki jo je ustanovil Wilhelm Liebknecht. Tam poučuje zgodovino, književnost in naravoslovne predmete, pa tudi kako naj se delavci ustno in pisno izražajo. Še vedno najde čas, da se srečuje s prijatelji in odhaja z Anom na izlete s piknikom, ki jih organizirajo berlinski delavci. Tam spozna veliko umetnikov, boemov in anarhistov in s tem dobi neposreden vpogled v vprašanje odnosov v družbi, ki postaja zanj vedno bolj centralno.

Okoli leta 1900 se Rudolf Steiner ukvarja z vprašanjem, kako nasproti materializmu okrepiti nov odnos do duhovnosti. Na povabilo grofa in grofice Brockdorff, predava v teozofski biblioteki v Berlinu o Nietzscheju in Goethejevi pravljici. V tem krogu naleti na razumevanje. Sledi vrsta predavanj o mistiki in krščanstvu kot mističnem dejstvu. Sreča Marie von Sievers, v Parizu in St. Petersburgu je končala šolanje za gledališke umetnosti in leta 1902 postane njegova najožja sodelavka.

1902-1910 Rudolf Steiner postane generalni sekretar nemške Teozofske družbe. Tam od samega začetka poudari svojo evropsko-krščansko usmeritev. Z neizčrpno vnemo začne Steiner razvijati antropozofijo, ki združuje vsa področja znanja, od kozmologije do naravoslovja, kulturne zgodovine in zgodovine religij, v eno samo zgodovino evolucije človeštva, Zemlje in vsega kozmosa. Rezultati tega dela so strnjeni v od leta 1903 izdanih temeljnih delih: *Kako doseči spoznanja višjih svetov*, *Teozofija in socialno vprašanje*, *Vzgoja otroka in dveh delih*, ki sta za antropozofijo centralnega pomena *Teozofija – o bitju človeka – in Tajna veda – o celotni evoluciji Zemlje in človeka*. Da je Kristus odprl pot k Božjemu, pove. Poudari, da mora iskati resnico vsak človek sam. Da je pomembna vztrajnost in pripravljenost, biti potrpežljiv tako dolgo, da se resničnost do prave stopnje razviti zavesti, razodene sama.

1904 Steiner ustanovi ezoterično šolo. Spoprijatelji se s Christianom Morgensternom in Eduardom Schuré.

1910 -1913 V Münchnu pod mentorstvom Rudolfa Steinerja uprizorijo njegove štiri misterijske drame.

S temi dramami Steiner ozavešča usodo skupnosti ljudi in prikaže njihovo povezanost v toku inkarnacij. Nastanejo dela: *Duhovno vodenje človeka in človeštva*, *Pot človeka k spoznavanju samega sebe*, *Prag duhovnega sveta*.

1911 Anna Steiner-Eunike umre. Steinerjeva predavanja posluša Franz Kafka in prosi Steinerja za razgovor.

1912 Steiner skupaj z Marie von Sievers utemelji novo obliko gibanja, evritmijo. Ker krščansko - duhovna pot, ki jo uči, prihaja vedno bolj v nasprotje s cilji Teozofske družbe, Teozofsko družbo zapusti in ustanovi Antropozofsko društvo.

1912-1913 Steiner, skupaj z Marie von Sievers, z njo se leta 1914 poroči, oblikuje v Nemčiji in tujini Antropozofsko družbo. Ima predavanja o reinkarnaciji in usodi, o evangelijih, o življenju med smrtjo in novim rojstvom, o misterijih in razvojni zgodovini človeštva.

1910-1920 Med 1. svetovno vojno številni umetniki dvajsetih narodnosti začnejo graditi društveno duhovno središče »Goetheanum« pod Steinerjevim vodstvom. V okolju Goetheanuma pa gradijo tudi stanovanjska in gospodarska poslopja po Steinerjevih načrtih. V tem času ima Steiner prav tako številna predavanja o umetnosti, arhitekturi in zgodovini.

1917 V tem času nastane knjiga, *O ugankah duše*, ki je rezultat Steinerjevih raziskav o tridelnosti človeškega organizma kot sistemu živčevja in čutil, ritmičnem sistemu in sistemu okončin. V tem času nastaneta tudi dve, razmisleka vredni knjigi v katerih razvije Steiner ideje za socialno preoblikovanje javnega življenja. Te posreduje vplivnim političnim osebnostim Nemčije (državni sekretar Kühlmann, princ Max von Baden) in Avstrije (cesar Karl I.).

1919 Steiner ima v tem času številna predavanja v Zürichu. Osrednja misel teh predavanj je *Tridelnost socialnega organizma*, kar pomeni členitev enovitosti države v svobodno duhovno življenje, demokratično področje prava in asociativno delovanje gospodarstva. V predavanjih in razgovorih z zastopniki delavcev in industrialcev se zavzema za oblikovanje delavskih svetov. V Stuttgartu pride do odprtja Steinerjeve Svobodne waldorfske šole, katero vodi do svoje smrti. Prvič se v javnosti predstavi euritmija in to pod vodstvom Marie von Sievers v Zürichu.

1920-1922 ima Steiner za člane Antropozofske družbe številna javna predavanja v Nemčiji in tujini. Odpirajo se nove waldorfske šole, antropozofski raziskovalni inštituti in klinike. Steiner sodeluje pri ustanovitvi »Krščanske skupnosti«, gibanju za religiozno obnovo. V desno radikalnih krogih se napadi na Steinerja stopnjujejo in od leta 1922 mora svoja javna predavanja v Nemčiji omejiti.

1922-1923 v Silvestrski noči 1922/23 zaneten požar uniči Goetheanum v Dornachu. Steinerja to zelo prizadene. Kljub temu, nadaljuje z umetniškimi predstavami in predavanji. Za iz betona grajeno novo stavbo Goetheanuma, Steiner že izdelava zunanji model po najmodernejših principih betonske skulpture. Žal ne dočaka njegovega dokončanja leta 1928.

1923 - 1925 Začenjajo se problemi znotraj Antropozofskega društva. Steiner leta 1923, utemelji Antropozofsko družbo na novo.

V center družbe postavi spet »Svobodno visoko šolo za duhovno znanost« z nalogo, da »povezuje najbolj globoko ezoteriko z najširšim možnim javnim delovanjem«.

1924 Vrhunec v Steinerjevem ustvarjanju je prav to leto. Začne se čas najbolj intenzivnih predavanj in tečajev za specifične teme kot: pedagogika, medicina, nacionalna ekonomija, teologija, kmetijstvo, fizika, gledališke umetnosti, pedagogika za prizadete, evritmija ter predavanja o reinkarnaciji v Dornachu, Pragi, Bernu, Breslavu, Arnheimu, Stuttgartu, Londonu in Torquayu v Angliji.

Jeseni 1924 Rudolf Steiner težko zbolí. Predavanja in tečaji se iznenada končajo. V sodelovanju z zdravnico Ito Wegmann nastane še knjiga *Temeljni aspekti razširjene umetnosti zdravljenja*. Bolan in vezan na posteljo, piše svojo avtobiografijo *Pot mojega življenja*. Iz bolniške postelje oblikuje še dragocena pisma namenjena članom družbe in t. i. Mihaelova pisma, nekaj kot strnjene napotke duhovnega sveta.

Dne **30. Marca 1925** Rudolf Steiner umre v Dornachu.

Zapuščina dr. Rudolfa Steinerja je neprecenljiva, obsega 40 njegovih temeljnih knjig in 270 zvezkov z zapisi njegovih približno 6.000 javnih predavanj. Njegovo znanje pušča pečat in se razvija na vseh področjih življenja od medicine, kmetijstva, pedagogike, znanosti, kozmologije, kristologije....

Steinerjeva Waldorfska pedagogika

»Otroka s spoštovanjem sprejeti, z ljubeznijo vzgajati in odpustiti v svobodo« Rudolf Steiner. Prva waldorfska šola je bila ustanovljena leta 1919 v Stuttgartu, ta šola tudi prvič uresniči princip socialne pravičnosti na področju šolstva. Ne glede na socialno poreklo, nadarjenost in poznejši poklic, dobijo mladi skupno izobrazbo. Waldorfska pedagogika pazi na to, da se pri pripravljanju otroka na zahteve modernega življenja ne zanemari tisto, kar je človeško. Glede na vsakokratno stopnjo razvoja otroka želi vzpostaviti ravnotežje med sposobnostmi in znanjem. Rudolf Steiner poziva učitelje: »Ne mislite toliko na to, da morajo otroci to ali ono doseči, temveč se vprašajte, kaj lahko dosežejo glede na to, kakršni so. Vsak otrok je zanimiv.« Mlad človek sme odkriti lastno identiteto in se iz nje razvijati s fantazijo in vedno večjo odgovornostjo do okolja. Danes je v svetu več kot 1.000 waldorfskih šol in dvakrat toliko vrtcev.

Okvir waldorfskega šolanja so sedemletni razvojni ritmi človeka. Waldorfska pedagogika enakovredno obravnava otrokove mentalne (intelekt), socialne (čustva – umetnost) in praktične sposobnosti. Vsakemu od teh področij namenja približno tretjino pouka. Tako omogoči, da otrok v polnosti razvije vse sposobnosti, ki jih ima. Selekcije pri sprejemu v šolo ni. Sprejema tudi lažje prizadete otroke, saj je to za vzgojo ostalih učencev pomembno. Čas za učenje branja in pisanja ni predpisan. V waldorfski šoli ni ocenjevanja znanja s številkami in tudi ne ponavljanja razredov. Učenje instrumentov, evritmija kot obvezni predmet, recitacije in gledališke predstave, male in velike delavnice za mizarstvo, oblikovanje gline, bakra, srebra in zlata, šivalnica, velik vrt s pridelovanjem zelenjave in zelišč, čebelarstvo, hlev z malimi živalmi...vse to je del waldorfskega šolanja. (www.waldorf.si)

Medicina

Rudolf Steiner opiše človeka kot duhovno, duševno in fizično bitje. Na tem zgradi znanstveno utemeljeno metodo medicine. Od leta 1919 je metodo razvijal z dr. Ite Wegman in skupino zdravnikov okoli nje. Antropozofska medicina razen poteka bolezni in simptomov upošteva tudi biografske in socialne razmere pacienta. Antropozofski zdravnik izdelava, skupaj s pacientom, njegovo rdečo nit življenja. Medicina, ki sledi Rudolfu Steinerju, ne odpravlja simptomov, temveč skuša z zdravili urediti porušene strukture enosti telesa, duše in duha. Antropozofska zdravila uporabljajo antropozofske klinike in mnogi zdravniki tako splošne medicine kot specialisti, ki delajo po antropozofskih načelih. Steinerjeva spoznanja o beli omeli kot zdravilni rastlini, predstavljajo pomemben prispevek v terapiji rakastih bolezni. Razen terapije z zdravili, uporablja antropozofska medicina v terapevtske namene tudi umetnost, kot zdravilno evritmijo – terapijo gibanja, risanje, glasbo, govor in gledališko igro. Ozdravitev ni odvisna le od spoznanj zdravnikov in terapevtov, ki določajo uporabo zdravil. Potrebno je, da se uči tudi pacient.

Kmetijstvo

»Konec tega stoletja bodo naša živila tako prazna, da za človekovo prehrano ne bodo več uporabna, polnila bodo le njegov želodec, a resnično prehranjevati človeka ne bodo več mogla«
R.Steiner,1924

V času, ko so kmetje začeli uporabljati umetna gnojila, je imel leta 1924 Rudolf Steiner na prošnjo nemških kmetov »Kmetijski tečaj«, ki predstavlja temelj biološkodinamičnega gospodarjenja in ekološkega kmetijstva sploh. Skrbno upravljanje s krogotoki snovi in energij pri rastlinah, živalih in mineralnem svetu v organizmu kmetije, ob upoštevanju kozmičnih sil kot npr. ritmov planetov, predvsem pa z izdelovanjem in uporabo biološkodinamičnih kompostnih preparatov in preparatov za škropljenje, ki zemljo oživljajo in krepijo rastlinsko rast. Steinerjeva knjiga Temelji uspešnega kmetovanja je osnova vsakega biološko dinamičnega kmetijstva. Prav to kmetijstvo je bistven prispevek k ohranjanju plodnosti zemlje, zdravja kulturnih rastlin in živali, človeku pa s kvaliteto pridelane hrane omogoča njegov nadaljnji razvoj.

Evritmija

Umetnost gibanja, ki jo je Rudolf Steiner utemeljil leta 1912, je, v kontekstu umetniških poskusov ob začetku 20. stoletja, dati notranjemu procesu zaznavanja oblike, barve, tona in glasu. Za razliko od plesa in gledališke umetnosti evritmija noče posredovati čustev, miselno ali tehnično dozdevno držo telesa, ni gibanje po glasbi ali interpretacija pripovednih vsebin. Če je na odru evritmija in se gledalec vanjo potopi, vidi svet sil v gibanju. Ker ima evritmija opraviti z realnimi silami, lahko tudi harmonizira in zdravi. Tako so se razvile razen gledališke evritmije tudi zdravilna evritmija in pedagoška evritmija kot terapevtske oblike, katerih učinkovitost svet vse bolj ceni. Evritmija je obvezen del waldorfske predšolske in šolske vzgoje.

Goetheanum

Od leta 1913 do 1920 so na grič v Dornachu prihajali umetniki dvajsetih različnih nacionalnosti, da bi skupaj zgradili prvi Goetheanum - simbol antropozofije, stavbo, ki s prežemajočo se dvojno kupolo iz lesa združuje vse umetnosti. Poslopje je v silvestrski noči 1922/23, malo preden je bilo popolnoma končano, uničil ogenj. V centru prvega Goetheanuma naj bi bil postavljen monumentalni relief »Reprezentant človeštva«: človek v soočanju s silami strjevanja in silami razblinjanja, dualnostjo zla - kar je temeljna misel antropozofije. Ta relief je ohranjen in je razstavljen v novem Goetheanumu.

Novi Goetheanum je nastal v Dornachu pri Baslu. Načrte za ponovno gradnjo je razvijal Rudolf Steiner v zadnjih letih svojega življenja. Ideji je botroval isti duh, oblika pa ni ponovno prepoznavna. Novi Goetheanum je v celoti narejen iz betona. Revolucionarno, saj je bil beton kot gradbeni material takrat še malo preizkušen, nikoli pa še uporabljen za tako veliko zgradbo s tako svobodo plastičnega oblikovanja. Tu je sedež splošne Antropozofske družbe in Svobodne šole za duhovno znanost, je internacionalni kongresni center, je gledališče za uprizarjanje Goethejevega Fausta in Steinerjevih »Misterijskih dram«, za evritmične predstave, gledališke predstave in koncerte. Vsako leto okoli 150.000 ljudi obiše ta, kar se kulture, arhitekture in pokrajine tiče, zelo poseben kraj v švicarskem jura gorovju. (www.goetheanum.org)

Povezave:

<https://ljubezenmodrost.info/>

<https://ajda-vrzenec-zalozba.si/rudolf-steiner/zivljenje-in-delo/>

[Rudolf Steiner: Moj životni put, Edicija Wort, 2006](#)